Un problèma Matemàtich.
Bibliotéca teatrál de
Pau Montellà.
1ª ~~Bonador~~. Copia

Ms. 233
6-91-12
73. III 5. 5.

Un Problema matematich.

Farsa en un acte,

en Catalá del que ara 's parla.

Orijinál de

Pau Montellá y Senespleda.

R. 344842

Personatjes.

La incognita.

Sor Sampere; Grant matematich.

S. Granéll. } Individuos de la junta de
S. Mestres. } obras públicas de Barcelona

S. Carreras. { Individuo de la junta de obras
públicas de Tarragona.

Cessar. Fill del Senyor Mestres. } Artist
Pompeyo. Fill del Senyor Carreras }

S. Gomis Notari.

Antonet Criat.

La escena passa á Barcelona
y en la época actuál

Pera la dreta y esquerra,
entengas la del actór.

Un problema matematich.

Farsa en un acte.

en Catalá del que ara 's parla.

~~son autor~~ original de

Pau Montellá y Genespleda.

Personatjes.

~~Pauj~~ La incognita.

S. Sampere. Grant Matematich.

S. Gravell } Individuos de la ~~junta~~ junta de obras publicas de Barcelona.
S. Mestres. }

S. Carreras { Individuo de la junta de obras publicas de Tarragona.

~~Alfonso~~ Cesar fill de'l S. Mestres. } Artistas.
~~Clement~~ Pompeyo fill de'l S. Carreras. }

S. Gomis Notari.

Antonet Criat.

La escena passa á Barcelona, y en la época actual. Pera la dreta y esquerra, entengas la del Actór.

Acte Unich.

Una sala de despaitx á casa d'el S. Mestres; porta al fondo y ls costats; llibreria al fondo esquerra; al fondo dreta taula ab un relotje y una esfera; taula de despaitx á la esquerra primer terme; mapas y cuadros de arquitectura adornan las parets. Cadiras &c &c.

Escena 1ª

S. Mestres.

(Apareix assentat junt á la taula despaitx.

De bona gana donaria mil pesetas per veurer á l' hora present al jelós director de óbras públicas

públicas presidint la cessió; s'estará dant á tots ls diables al veurer que faltan la majoria d'els individuos de la junta, perque casi tots están citats pera la nova reunió; paciensia amiguet; bastant tracateix ns donan tots ls dias; just es que avuy que ns dona aquest capritxo, fem campana.

Escena 2ª

Dit y Antonet

Antonet (Sortint de la porta esquerra.) Quedan complidas las hordres del S. Mestres.

Mestres. Ja ho tens tot areglat?

Antonet Si; la pissarra está al seu lloch;

l règla, l compás, he deixat al-
gunas barretas de guix...

Mestres. Bueno; ara t posas de cen-
tinella á la antesala y no m
deixas entrar á ningú; á nin-
gú absolutament, á escepció de
las personas que t vaitx á nom-
brar; que son: l'Arquitecto Sen-
yor Carreras, l'Académich Senyor
Sampere, l Notari Senyor Gomis,
y l Arquitecto Senyor Granell;
aquest últim, vindrá acompan-
yant á una Senyora ab la cara
tapada ab un vel molt espés;
advertinte, que m has de anun-
ciar á tots anticipadament,
ningú més pot entrar n l

meu despaitx baix la teba mes
estreta responsabilitat.

Antoni. Cumpliré esactament las
ordres ~~del Senyor Mestres~~.

(S'en va per el fondo.)

S. ~~M~~ Escena 3a

S. Mestres.

¿Si prendrá á mal l'~~Senyor~~ Sr Sanpere la brometa que l'hi anem á dar? Ho sentiria en el ánima; pero com será presenciada sols per cuatre amichs de confiansa, no crech que tinga motius pera disgustarse; ell s'ha prestat voluntariament, y nosaltres seguirem ab gust la farsa; *amigui: tu lo quiste, tu te lo tén*. ¡Dimontres!

(Mirant l' relotje.) ~~Las~~ tres cuarts de cuatre ~~menos cuart~~; la reunió es á las cuatre; y segons lo pactat, alguns d'ells debian ja haberse anticipat, y encara no ha comparagut nin-gú dels citats. ¿Si haurán pres á broma la nostra broma? Ho sentiria; perque las brometas de bon genero, sempre m' han agra-dat; y lo que es aquesta, sentiria no poderla realisá.

Escena 4.ª

Dit ~~Alfret~~ Cesar y despres Antón.

~~Alfret~~ Cesar. (Per la porta de la dreta.)

¿Tu aquí papá 'n aquesta hora? Tu que ets l' moviment continuo, tu que tot l' dia estas abrumat

ab projectes y negocis, t'veitx assen-
tadet, tranquil y desocupat.....
¿Com no has assistit avuy á la
seba junta diaria de obras publicas?
A n'aque s'deu atribuir aixó?

Mestres. Fill meu tractem de realisa
una bromieta mol graciosa en la
que va á jugá 'l papé de protago-
nista nostre estimat amich y con-
frare 'l profundo matematich Sam-
pere, y pera las brometas de bon
genero, yo deixo tots 'ls interessos
y obligassions.

Joan. ~~Ufold~~. Desitxo saber quina es aquesta broma.

Mestres. Si'm promets guardar 'l secret,
ab molt gust te la esplicaré; pero

ben entés que tractantse de una persona respectabilíssima com l' Senyor Sanpere, no pot sortir l' secret dels estrets limits que tancan aquestas cuatre parets.

Cesar ~~Affeld~~. Papá; no so cap nen; y encara que jove se lo que son aquestas cosas y tinch bastanta formalitat pera guardar un secret.

Mertres. Donchs be; en aquest cas, has de sabé...

Anton. (Desde la porta del foro anunciant.) El Senyor Carreras, que ve acompanyat de son fill l' Senyoret ~~Edmont~~. Pompeyo.

Cesar ~~Affeld~~. ~~¡L'Edmont!...~~ ~~¡Ah!~~ l' ~~Cesar~~; l Pompeyo

Mertres. ¡Oh! Ja ~~estan~~ son aquí; que entrin;

qu' entrin immediatament.

Antonet. ¡L' papá sol!

Mestres. (Dirijintse á ~~Apeles~~ Cesar.) S' troba en 'l seu mateix cas; pero va; es un noy reservat (A Antonet)

Que entrin 'ls dos (Antonet sen va.)

~~Apeles~~ Cesar. ¡Quedo pasmat!, ¡L' meu amich ~~Cesar~~ Pompeyo aquí!, ¡Quina ditxa! M' ve de perlas.

Escena 5.ª

Dits S. Carreras, y ~~Pompeyo~~ al final Antonet.

Mestres. (Sortintlos á rebrer.)

¡Ola Amich Carreras!

Carreras. ¡Mestres estimat!, ¡Quant de temps sense veuret!

(Encaixen.)

Cesar. ¡Una abrassada Pompeyo!

Pompeyo; ¡Aqui la tens Cesar!

Mestres. Dona gust veurer las bonas ami
 los generals rivals
tats entre Cessar y Pompeyo.

Carreras. Es un fet.

Pompeyo. Papa ha vingut á instan-
 y yo he volgut venir voluntariament
cias del teu, pera abrassarte, y luego
pera renyarte severament: perque
tu ets un barceloni, y no t recordas
dels Taragonins.

Cesar, He tingut tantas ocupacions y
tants que fers voluntaris é invo-
luntaris, que no ting un minut
de repós: en prime lloch...

Mestres. Dechens are de esplicacions,
y anem á lo que importa.

Carreras. Aixó es lo que desitxo saber;

allí mateix vaix rebrer la teba
carta en la que'm dius, que
'm nessesitas sens falta, pera
un assunto de summa importancia,
y yo mitx alarmat he deixat
las mebas ocupacions
~~lo meu negoci~~ y m' he ~~plantat~~
~~aquí~~ posat en camí; 'l Pompeyo
que no pert ocasió pera venir á
Barcelona, s' ha empenyat 'n
acompanyarme, y aquí 'm tens.

Mestres. Primerament dech darte las
gracias pera la molestia que vos
habeu pres...

Carreras. Res de gracias; ya sabs que
pera mi no es molestia sino una
satisfacció 'l venir de tant en tant
á visitar 'ls amichs de la joventut

y sobre tot tu que ho ets de la infancia.

Mestres. Gracias Carreras; (Prenen con de costum unas cadiras á casa cadiras y s' assentan.) assentem y cridaré á Pantonet peraque porti algun piscolabis pera- que recobrém las forsas perdudas n' l violent viatje.

Pompeyo. Ja habem esmorsát.

Carreras. Efectivament; ho habem fet abans de sortir y estem arreglats fins á las sis.

Mestres. ~~Donchs~~ Tot aquesta hora, dinarém ~~junts~~; perque l' negoci important ~~de~~ a que feutx referencia en la meva credi que no tindrá altra solució que un suculent dinar

...sar. ¡Bravo!

...mpeyo. ¡Magnifich.

...estres. ¿Com, brabo magnifich?

...sar. Diem brabo, magnifich per-
que suposo que verémtambé no-
saltres de la colla.

...estres. Sinembargo de que no po-
den intervenir en l' asunto
gent jove, no crech que l'interes-
sat siga tant mesqui que per
dos cuberts mes ó menos...

...neras. Bueno, bueno; esplicat
noy, que estich impacient per
sabé quin es aquest asunto
misteriós y tan estranyot que
tractan de realisá.

...estres. Vaitx á esplicartel ab

pocas paraulas; tu coneixes tant
com jo 'l caracter farestech... dich
aixó 'n referencia al sexo feme-
ni; de nostre amich y colega 'l
profundo matematich. Sampere.

Carreras. Si; ja se que pera ell las do-
nas no existeixen; que no pen-
sa mes que ab los numeros y per
aquesta rahó, ellas 'l tenen per
un ente singulár.

Antonet. (Anunciant.)
'L Senyor Notari Gomis.

Mestres. Que passi, que passi. (S'en va
Antonet.) Ja veyeu si la cosa va
formál; fins tindrém notari
pera autorisár el com-
promis.

Escena 6.ª

Dits. Senyor Gomis y al finál Antonet.

Mestres. Gomis ben vingut sigau.

Gomis. Gracias Mestres; tinc 'l gust de saludá al teu Cesar y á aquestos senyos que tan pocas vegadas tenim 'l plaer de veurels per aquí.

(Encaixan.)

Carreras
Cesar y
Pompeyo.
} Gracias.

Gomis. Y... que tal; que tal; ¿Que diuen per allá?

Carreras. Nosaltres sempre tranquils y arraconats á la nostra terra roneja; abuy habem fet nostre viatjet á instancias d'en Mestres

per causa de cert assumto que 'ns
anaba á esplicar casualment
cuant habeu entrat.

Gomis. Dongs arribo á temps; aixi
s'estalviará d'esplicarlo dos vega-
das perque yo tampoch se res;... es
á dir, algo se; perque segons he
pogut olorá, 's tracta de un com-
promis formál de matrimoni sent
l'heroe ó mallor dit 'l martir de
la festa 'l nostre matematich Sar-
pere; encara que ignoro qui pot
ser la agraciada que ha de obte-
nir la ~~ma~~ blanca ma de nostre
madur amich.

Carreras. Aixó desitxo jo saber.

Cesar. Y jó.

Pompeyo. Y jó també.

Mestres. Nois, dispenseume; que aixó es un secret que no pot divulgarse fins á despues d' haberse resolt favorablement cert problema matematich.

Cessar. }
Pompeyo. } ¡Problema!

Carreras. ¿Que es aixó de problema?

Gomis. ¿Y que te que veurer un problema matematich ab 'l compromis matrimonial del nostre amich?

Mestres. Vaitx á esplicarme; suposat que ja coneixeu tots 'l caracter de nostre respectable academich Sampere que apesar de la seba edat ya mes que madura

ns ha confessat varias vegadas
que jamay ha dirijit la seba fra-
raula á cap dona ab l'objecte de
galantejarla, pues ell mateix regu-
neix que es una nulitat pera aqui-
tas cosas, no obstant com se troba
en una edat abansada sol y sens
familia veu ara la necessitat de
teni al seu costat una dona.

Cesar. A fe que estará ben divertida
una dona al seu costat.

Pompeyo: La galantejará mate-
maticament

Mestres. Aqui está 'l busillis; ell de-
sitxa una dona feta al encarrech
pera ell; que participi de las
sebas inclinacions; que l' hi

sapiga parlar y disertar sobre la
seba monomanía matemática.

[Ca]rreras. Difícil es trobá tant raro
fenómeno.

[M]estres. Pues, l' haben trobát ya.

[C]omin. ¡Home, aixó si que es sor-
prendent!... es á dir, hasta cert
punt... perque bent mirat... no
te res de particular trobá una do-
na que sapiga las cuatre prime-
ras reglas... en fi algo d' aritmé-
tica si molt vos hi empenyeu.

[M]estres. ¡Que cuatre reglas ni que
aritmética! una dona que sá-
piga resoldrer ls mes compli-
cats problemas de algebra, geo-
metría y trigonometría; ab una

paraula; lo mes sublime de las matemáticas.

Cesar. Tindrá que vencer una dona fent l'amor matemáticament.

Pompeyo. Una dona que en lloch de cumplir ab los que fá domes-tichs s'ocupi en trobar la cua-dratura d'el circol.

Mestres. Lo cert es, que ab n' Gra-nell habem trobat aquest raro fenómeno, y que s compromet á resolbrer en presencia de notari y testimonis perits en la ciencia l' problema que n' Sanpere l' li plantejí. No pot tardá molt en presentarse aquí; pera las cuatre está citada; n' Granell

s'ha compromés á acompanyarla.

Cesar. Tindrem l' gust de coneixer aquest aquest fenomeno tant raro.

Pompeyo. Rarissim deu ser una dona que profundisi las ciencias exactas.

Mestres. Alto jóves; tal volta no l'arribaren á coneixer perque s presentará ab la cara tapada ab un vel molt espés y no l'hi podrém traurer sino 'n l' cas de que resolga favorablement l' problema que l'hi plantegi 'n Sampere; perque seria molt vergonyos pera la interessada l' que fos coneguda en cas de quedar mal 'n l' examen á que l'anem á

subjectar y tenir que rebrer las carbassas d'en Sampere en presencia de notari y testimonis.

Carreras. ¡Hombre! Es curiosa la tal estratajema.

Gomis. Y molt orijinal 'l compromis de futur matrimoni que tinch de autorisar.

Mestres. Siga ó no orijinal, es un contracte com cualsevol altre, y estas obligat á autorisarlo.

Gomis. Si; pero tens que confesar que'm vas á convertir'm verdader notari de comedia, y 'l decoro de la facultat...

Antonet. (Anunciant.)
'L Senyor Sampere.

Mestres. (Fregantse las mans.) ¡Bravo! Aquí tenim á nostre heroe (A Antonet.) Que passi inmediatament.

(Antonet s' en va.)

Carreras. Mestres, crech que millor que heroe podrias titolarlo fu-tur protomartir com ha dit molt be 'n Gomis.

Escena 7ª

Dits Sanpere, al final Antonet.

Sanpere (Tot alegre.) ¡Hola! Amichs del complot casamenter.

Carreras. (Encaixant.) Vingan aquets cinch nubi de las ciencias exactas.

Sanpere. (Idem.) No vayas tan depri-sa Carreras que aixó es encara

molt problematich.

Mestres. (Idem.) Amigo per proble-
matich que siguia tinc grant
confiansa ab la nobia que t
proposo.

Sampere. Pots estar segur que n tin-
dria una grant satisfacció; per-
que si ella resol l meu problema
matematich, queda resolt l
meu problema matrimonial;
pues ya m haben sentit dir
varias vegadas y vos ho repetei-
xo ara que so una nulitat ab
asunto de galanteix y si no puch
substituir aquestos per ls numeros,
m quedo solterón per in
eternum.

Gomis. Bueno; basta de consideracions y anem lligant fils. Jo tinc de estendre l'contracte de promesa de futur matrimoni de 'n Sanpere ab una senyora desconeguda mediant la condició de ser competent en matemáticas.

Sanpere. Aquesta es la condició Gomis; encara que la tal dona siga lletja, vella charraira batxillera y encara que tinga totas las malas cualitats que puga tenir una dona, con tal que siguia un prodiji en matemáticas.

Mestres. Gomis, crech que podrías ja assentarte y estendre l'compromis. (Senyalant l'hi la cadira que

està junt al escriptori.)

Gomis. Pues al avió. (S'assenta tran-

paper sellat y's posa á escriurer.)

(Tocan las cuatre 'n l rellotje

de sobre taula.)

Mestres. ¡Dimontris! Las cuatre y

'n Granell no compareix; 'n

Granell es altre dels tres perits

testimonis y 'l que deu acom-

panyar á la interessada.

Cesar. Pot ser la tal nobia ha retirat

ja la paraula.

Pompeyo L' problema l' haurà

espantat.

Antonet (Anunciant.)

L' Senyor Granell y una Sen-

yora desconeguda.

Mestres. Que passin. (Antonet s'en va.) Ni la novia ha faltat á la paraula, ni la ha espantat l' problema.

Campere. En efecte; m' agrada la seba exactitut matemática.

Cesar. Tindrém la satisfacció de admirar aquest portento.

Pompeyo. Si no de hermosura, de ciencia.

Escena 8ª

Dits y l' Senyor Granéll ~~davant l' bi~~ fent bracet ab la Incógnita que 's presentará ab la cara cuberta ab un vel molt espés.

Mestres. Siguia ben vingut á ma casa l'amich Granéll y la por-

-tentosa dama que acompanya.
(Llanyè saludo de la incògnita.)
Granell. Gracias, amich Mestres;
ting la satisfacció de saludar á
tots aquestos Senyors en nom
meu, y en nom de la incógnita
dama á qui ting l'honor de
acompanyar.
(Ls circunstants saludan ab
molta gravedat.)
Aixis me ho ha encarregat, pues
espera l'hi dissimularen l'que no
pronunciihi cap paraula fins hi á
tant que hajia resolt favorable-
ment l'problema que se l'hi propo-
si, pues que en cas de no sortir ai-
rosa 'n l'examen y quedar desai-

rada per son pretendent, l'ull mes
abispat no podrá penetrar l'aspes
vel que la cubreix y per consequent
no s podrá veurer sonrrosar sa her-
mosa cara per efecte de la vergonya
y la ignorancia.

[Am]pere. En efecte; aqueixes son les
pactes que habem estipulat; si
ella no resol l meu problema, no
ting cap empenyo en conneixela;
y si l resol, no solament la voldré co-
neixe sino que l' hi dono paraula
formal de enllasarme ab ella
si aquesta es sa voluntat.

(Llanger saludo de La Incógnita.)

[..]ronell. Axis hi convé ella y m lo ha
promés formalment á n' Albertes

y a mi.

Gomis. Falta ara que 'ls contrayents ho ratifiquin per medi de escriptura pública en presencia dels ~~ter~~ ~~ti~~ perits testimonis y en presencia meba 'l notari Gomis.

Abans de firmar, llegiré 'l formal compromís, prometent no deixar mirar á ningú 'l nom de la desconeguda fins y á tant que haja resolt favorablement 'l problema; en cas contrari será cremat 'l compromís y ningú sabrá 'l nom, ni coneixerá las faccions de la desconeguda dama. ¿Estan tots conformes?

Tots. ~~Estem.~~ ~~Aprobat aprobat~~. Estem.

Cesar (Apart á Pompeyo.)
¿Que n' opinas tu d' aixo?
Pompeyo (Idem á Cesar.) Que 'l contracte es orijinál y la mossa
molt arrogant.
Torrij. (Llegeix.) En nombre de Dios,
se previe; que yo Severo Sampere doy
palabra de matrimónio y prometo contraerlo antes del termino
de un mes contadero desde hoy
á la S.ª D.ª.... (Declamat.) Deixo
'l nom en blanch, que umpliré
despres de haber la Senyora firmat.
(Llegint.) que así lo consiente y
promete á su vez darle mano de
esposa si resuelve á satisfaccion
suya y de los peritos el problema

matemático que le plantee, en
el mismo término y condiciones. Así lo
otorgan y firman ante mí el
infrascrito Notario que afirmo
conocer al otorgante, y los testigos
conocidos de mí, quienes afir-
man conocer á la otorgante,
en la ciudad de Barcelona &c &c
(Declamat.) ¿Està be aixís?

Tots. Aprobat aprobat.

Gomis. Poden firmar las parts inte-
resadas com tambe 'ls testimo-
nis perits. (A Sampere.) Vos l'
prime, perque no poden saber el
nom de la dama. (Li entrega
la pluma, firman Sampere, luego
La Incógnita, Granell Mestres

y per ultim Carreras, qui al veurer la firma de la Incognita exclama.)

[Ca]rreras. (Apart.) ¡Voto á Listo; que veitx!

[M]estres (Apart á Carreras.)

¡Silenci! ó s' en vá tot al dimoni.

[C]arreras. (Apart.) ¡Ah!... ya entench la farsa. (Firma.)

[T]omis (Pren la pluma.) Vayam... (Mirant las firmas.) ¿Quin enredo es aquet? Cuant dich yo que s' han empenyat en ferme servi de notari de comedia... Sort tenen de que haya un dina de per mitx y no convé desperdiciarlo; lo que s' yo faré veurer que firmo y no firmaré, y que segueixi la brometa. (Tot aixó apart, fa veurer que fir-

ma, luego doblega l'compromis
y s'el fica á la butchaca.)

Pompeyo (A Cesar.)
Aquí hay gato encerrado

Cesar (A Pompeyo.)
Gata voldrás dí.
(Durant aquets aparts, Cesar ha
estat enrahonant ab Pompeyo;
Mestres ab Carreras, y Granell
ha procurat distraurer á Sampere
ab la esfera de sobre la taula.)

Mestres. Vamos, que la cosa no pot
anar mes formal ni ab mes
legalitat.

Sampere. Aixís m'agrada.

Gomis. Dech advertir que s'ha con-
vingut entre ls testimonis celebrar

aquest acte ab un esplendit
dinà si per alguna causa im-
pedient no pot efectuarse l
pactat matrimoni.

[Ra]mpere. Dinà que ja vos he dit
y are vos ho torno á repetir que
yo m' molt gust prometo pagar
¿Que vos ensemble?

[T]ots. Acceptat, acceptat.

[M]estres. Senyora y Senyors, cuant
siguia del agrado de vostes, po-
dem passar al gabinete (Sen-
yalant l de l esquema.) ahont
está disposat tot lo necessari.

[Ant]onio. Dech advertir, que no poden
presenciar l'acte 'ls que no estigan
firmats en l compromis.

Cesar. Senyor Gomis, si parla per nosaltres, s'en poden anar bent tranquils, que no tingan cap pó que'ls destorbem; cap atractiu tenen pera mí las matemáticas; l'papá tenia empenyo n dedicarme á aquesta asignatura, y s'en va (vent) dessenganyar cuant á la universitat vareitx perdrer dos cursos consecutius.

Pompeyo. Lo mateix dich Senyor Gomis; tant me deleitan las resolucions dels problemas, que si s'em permetes entrar, als dos minuts m quedaria adormit com un soch; ya tindrém ocasió de admirar y aplaudir aquí

ciant s' haja despejàt la incógnita.

Werther. Aixó desitchem tots.

Cesar. Si, preferim esperar aquí tranquils fumant un cigarret y parlant de ~~bellas~~ las alegras arts, que bastant ns habem ocupat fins ara de las graves ~~tat~~ de ~~las~~ ciencias.

(Los demes personatjes entran n' l gabinete fent cumplimentosas reverencias á la Incognita que despues de haberse escusat, entra la primera acompanyant-la de la ma n Granell y seguida de ls demes.

Escena 9ª

Cesar y Pompeyo. al final Antonet.

Cesar. (Treyent cigarros y convidant á Pompeyo.)

¿Que opinas tu de tot aixó?

Pompeyo. Que aurian d'anar tots á ~~un manicomio~~ San Boy.

Cesar. Aqui vauras: ls cientifichs tractan de boitxs ls que professem las bellas arts, y yo crech que som *tal para cual*.

Pompeyo. No he deixat de veurer en tot aixó cert misteri y... t confesso que no ho entench.

Cesar. Tampoch yo; papa ha parlat de certa bromета que preparaba al S. Sampere, pero al mateix temps veitx que la cosa reboteix certa formalitat.

Pompeyo. Tindrá que veurer l' sabi matematich fent brauet y requebrant d'amors á una dona com las dames; perque encara que no resolga l' problema, á la fi també l' amarrará.

Compreayo. En efecte; mentres ella l' hi parlará de modas y *soirées*, ell estará *elevant* potencias y extrayent *raizes*, perque es l' home mes distret que s' paseija sobre la terra.

Pompeyo. ¡*Hombre*! Siga dit aqui entre nosaltres; l' altre dia varen corra rumors de si s' habia tornat boitx; diuen que corria detras de un cotche reclamant cert problema. ¡Que hayá de veritat?

Cesar. ¿ Tambe ha arribat á Tarragona lo del cotche?

Pompeyo. Si; encara que vagament, vaitx sentir parlar algo, pero res vareix poder treure en clar.

Cesar. Dongs has de saber que en mitx del carrer se l'hi va ocarrer resolder cert problema; com es professor de la Llotxe, va sempre ab las botchacas plenas de guixos que distretament s'els hi fica; y va trobar ab un cotche parat al mitx del carrer y se l'hi va ocorrer plantejarlo á la part trasera del cotche; y posa á resoldrél, la resolució l'hi sortia favorable; pero á lo millor arranca 'l cotche y ell

coma que cor com un boitx al de-
baix esclamantse y cridant; ¡"L
meu problema! ¡L meu problema!"
Ab aquest motiu s va armar
un albarot; y si no acerta á pas-
sar qui coneixia á fondo al tal
Sempere y estaba ben enterat de
la seba monomania matemá-
tica, ls hajents del ordre públich s
l'enduen á la prevenció, pues tots
ls transeunts, l varen pendrer per boitx.
mpreyo. Un home aixís, no s'hau-
ria de casar may.
esar. Afortunadament la mis-
teriosa tapada no sabrá resoldrer
ls seus problemas, y renunciará al
projectát matrimoni.

Pompeyo. He dich que l'aimarà la dona que s' ha prestat á fer aixó será una bona ~~tuchiman~~ y'm sembla que l'hi ha parat be las telas ~~aplaudint l' hi~~ donantl' hi las calsas plenas per la seba mania; daria un dit de la ma y aixó que l' nescesito pera la meba professió de pianista, per coneixela; si la cosa surt be, jó t' prometo fer l'amor á la seba dona; menmdejaré 'ls meus biatjes, passaré moltas temporadas á Barcelona, tant sols pera ferlo rabiar.

Cesar. No rabiará may; no crech que arribi á advertir siquiera la coqueteria de la seba dona; es una

especie de Arquimedes que es-
tich segur, seguríssim de que si
l'matessint resolvent un problema,
no 's sentiria de la mort.

Esspeyo. En efecte; cada cual te l'cap
~~construit~~ organisat del seu modo; ell per ec-
semple queda encantat al veu-
rer la resolució de un problema com
tu estassiat al sentir una me-
lodia de Beethoven.

Cesar. A proposit de Beethoven y ya
se m' olvidaba ab l' ditchos San-
pere; al arribar, he dit que m' ve-
nias de perlas; aquesta nit prench
part n' l'concert de beneficencia
que s' dona n' l'Liceu, tenia que
asistir aquesta tarde al ensaitx

y en obsequi á la teba visita, s' en ha anat al ~~diable~~ rodar l' taul ensuitx; tinch compromís pera tocar una fantasia de Bever y una sonata de Haydn, espero que ab la teba mera habilitat acompanyarás al piano l' meu destrempat violí.

Pompeyo. Ni tant, ni tampoch; ni l' teu violí está destrempat com dius, pues no ocuparias l' puesto que ocupas entre ls mes distingits violinistas de Barcelona que ja t' han calificat ab l' pseudonim de petit Sarasate, ni meu es tractés de habil n' l' dificil instrument; sols soch un modest pianista que modestament

se guanya la vida donant llis-
sons y concerts arreconat allá á
Tarragona; y lo que m proposas,
es molt compromés.

esar. Pues yo prefereixo que acom-
panyi l'meu viulí desafinat
sens mediar ensaitx no l'mo-
dest artista de Tarragona, sino
l'meu amich Rubinstein, que
no ls presumtuosos artistas de Barcelona,

mpeyo. Gracias per ls teus elogis modern
~~fore~~ Paganini.

esar. Cobranini; Cobranini m
conve á mi ser.

mpeyo. Cobranini ets, que bonas
pelarrias guanyas.

(Aplausos y bravos n l'gabinete

Antonet treu lo cap per la porta del foro.)

Cessar. ¡Ola! Sembla que 'l problema 's resol favorablement (A Antonet.) ¿Que fas tu aquí ~~bergant~~. Tafanè? ~~curios~~?

Antonet. Creya que ~~aquella Senyora~~ habian tret la mantellina á aquella senyora.

Pompeyo. ¿Tu tambe vols coneixer á la ~~dama misteriosa~~ mascara? Pot ser tambe vols donar celos á 'l Sampere.

Antonet. No Senyoret; pero tenia ganas de veurer 'l pamet de la Senyora. (Veus de bravos y aplausos á 'l gabinete; Antonet no desapareix del tot si no que 's queda detras de la porta curiosetjant fins 'l finál.)

[...]pesar. ¡Pobre Samperesa! hats ben caigut á la ratera! A pesar de la teba ciencia, la teba llibertat de sol-teron, queda supeditada per una marisabida.

Escena Última.

Dits Samperes, La Incógnita, Granell. Carreras Mestres y Gomis.

(Ab molt entusiasme.)

[Sa]mpere. ¡No puch tornar en mi de la meba sorpresa! Aquesta dona, es la mateixa ciencia, es la diosa Minerba en ~~cangossos~~ figura humana disfras-sada de Senyora á la moda cuberta ab lo vel de la modestia; Joves artistas, arrodilleus devant de aquest numen celestial; perque

lo dit; no pot ser sino la mateixa
divinitat; si s'assenta al piano
ó agafa l'violi, reconeixeréu á Apo-
lo 'n l'art, aixis com jo he reco-
negut á Minerba en las cien-
cias esactas. Ella ha fet l'sacri-
fici de baixar del Olimpo pera
prestarse á un severo esament
imposat per aquest misero mor-
tal del que ha sortit triomfant
com no podia deixar de ser
aixi, sent una ~~divinitat~~ diosa; ella
m'ofereix sa divina má compro-
bant l'apreci que fa de aquest
infelis mortal que s'ha consa-
grát á tan utilissima ciencia;
conti pues, que 'l meu cor enter

pertenneix á aquesta dona, ó mellór dit á aquesta divinitat.

[...]ssor. Es á dir, que l'Senyor Sampere ha~~ben~~ trobat l ~~vostre~~ seu bell ideal, l'ídol de'ls ~~vostres~~ seus amors.

[E]mpeyo. La muller que habíau somiat, ó com vulgarment se diu, la vostra mitja taronja.

[S]ampere. Si noys, si: aqui veureu desmentit lo que diu l'vulgo ignorant; que la persona aficionada á las ciencias y sobre tot á las matemáticas que son las mes áridas, no pot ser simpátich á una dona perque ellas desconeixen los seus atractius los seus encants; Vaya si 'ls coneixen!

¡Vaya si ls coneixen! Aquesta fins descubreix la solució de lo mes sublime, de lo mes intrincat, lo mes reconditt de els seus arcanos; ls vinomios de el divino Newton, son per ella una bagatela, una friolera, un passatemps recreatiu; ella m ha resolt aquets problemas ab la mateixa facilitat ab que altres fant ls puns de la mitxa; ¡Gloria á tu adorable hermosura perque molt hermosa deu ser hermosejada per la ciencia; yo t adoro de jenolls; (S'ajenolla.) si vols ser la meba esposa, si vols que t acompanyi al talam nupcial,

yo t' ofereixo dos coronas; la severa aureola de la ciencia, y la corona del meu amor, fresca y florida sempre, y que jamay se amustigarà.

[...]anell. Sempere, admirem en vos al austero Mentor convertit en apassionat Cupido; en inspirat y sublime poeta; vos ignorau que aquest sprés vel amaga la dona mes lletja que vos podeu imaginar; de una lletjor tal, que es capassa de desvaneixer las ilusions del amant mes apassionat.

[...]mpere. Serà lo que volgau; yo estich resolt; perxque al travès de la

llatjó de que m' parlan, yo admiro la bellesa del estudi y del talent.

Mestres. Medítelho bé que enca-ra vos donem permís pera desdírvos.

Carreras. Considereu que sobre vos cau l' pesat jou del matrimoni.

Gomis. ¡Per Deu! No volgau conver-tirme en notari de comedia.

Sanpere. Dona, anjel ó dimoni; yo m' entrego á tu en cos y áni-ma; descorreu per favor aquest negre vel, no m' feu patir mes.

Gomis. Doneu paraula?

Sanpere. Sí, ho dich aquí com si fos devant del capellá.

[Ma]estres. Ja que aixis ho voleu, siga.
(Alsa 'l vel de la Incognita.)
[R]ampere. ¡Que veitx! ¿Estich somiant?
[C]essar. ¡El Tonyo Puigsolér disfressat de
dona! Ja... ja... ja... (Rient.)
[Ro]nifreyo. ¡Ilusions, sommis d'amor,
desbaneixeu debant d'el
seoso feyo (Rient.)
[To]mis. Queda nul-lo 'l contracta.
(Esquexa 'l document.)
[R]ampere. ¡Infelis de mi! ¿Com po-
dia jo somiar que 'l servell de
una dona pogues tencar 'l tre-
sor de nostre sabi ~~astrolech~~ Teolojich? (1)

(~~Nota~~ 1.ª) Homatje á mon amich
'l Teolojich D. Dionisi Puig y Solér

Puigsoler. Estás en una equivocació
Sampere; lo sabis, no som ~~ls~~ homes
la dona sense estudiar, ha sabut
sempre molt més que nosaltres:
ella poseeix l' misteriós talisman
pera atraurer los nostres cors y
fernos rendir; mira lo passat,
recor la história y veurás allí
al més fort vensut per la dona;
l' més valent acobardat per la
dona, l' més sant, envilit per
la dona; l' més sabi confós per
la dona. ¿De qué t' ha servit pro-
fundisá la ciéncia si l' home
més valadí sabrá mallor que tu
guanyar l' cor de la dona?

Tu has tingut la vana presum-
ció de cautivarla per medi de
la ciencia, y ell la conquistará
al mitx d'un vall dient l'hi
cuatre tonterias. Pera nosaltres
ls pensaments grants y las em-
presas de calcul y previsió; ellas
sols deuen atentarnos y fer que
sigui'a menos pesat l nostre tre-
ball per medi del seu althago;
cambia de sistema amich meu,
si vols conquistar l'cor de la dona.
Ampere. La forsa que m' haben ju-
gat m' convens de lo que dius;
daré treguá per algun temps
á la meba monomanía mate-
mática; yo m'uniré ab aquets

joves artistas, assistiré als seus concerts, diuen que Orfeo ab sa lira ^ba^ amansi á las fieras; no pretench peraixó tractar de tals á las donas; may ha estat aquexa la meba intenció; pero si ^debem^ convenir en que la sublimitat de la pintura, l'encant de la poesia y l'art diví de la música son secrets encants pera atraurer l'sensible cor de la dona: Renuncio pues l'ideal de la que l'meu enteniment s'habia forját; la desitjo tal com deu ser: Ciencias matemáticas perdonáume per algun temps mon olvit; yo tinc cor y ~~ne-~~

per consegüent necessitat de cautivar l' de una dona.

[...]ssar. Desde avuy vos prenem per l' nostre compte.

[...]mpeyo. Si, si; desde avuy impera en vos l' art divi.

[...]omis. Donant per cert que queden llibre del compromis matrimonial, venim no obstant obligat á cumplir l' pacte convingut en l' cas de impediment que veyem realisat.

[...]ampere. La farsa ha sigut veritaderament cómica y be mereix la habilitat ab que la haben tramada un esplendit dinár.

Sufreix gravissim perjudici

la meba reputació si aixó se arriba á divulgar.

(Dirijintse al publich.)

No sols á vosaltres si que tambe á tots ls presents convido, si ~~guardan~~ l prometen guardar l secret de la solució del meu problema.

Basta.

Crech que m dispensara l amich D. Dionissi Puig y Soler l que presenti la seba respectable persona disfressat de dona en un escenari, cuant sápiga que l celebre Arago tambe se hi presta á Paris en una broma semblant á n aquesta essent l objecte

d'ella l savi matematich
Ampèr.
(Nota de'l autòr.)
Puigcerdá 3 de Octobre de 1833.

/1000746657